

MÖTESANTECKNINGAR
2020-10-21 Ärendenr:
NV-02572-20

NÄRVARANDE

Weronika Rehnby, TEKNO/Sveriges Textil- och Modeföretag
Sven Lundgren, Avfall Sverige
Viveke Ihd, Återvinningsindustrierna
Ellen Ingre-Khans, KEMI (ersätter Ann-Marie Johansson)
Anna Fråne, IVL
Johanna Ragnartz, Håll Sverige Rent
Henrik Nilsson, FTI
Anna Aspgren, RE:Source (ersätter Elin Larsson)
Håkan Larsson, Villaägarna
Rebecca Wennerberg, IKEM
Lisa Bredahl Nerdal, HaV
Ylva Rönning, Boverket (ersätter Thomas Johansson)
Eva Okmian Danielsson, Blocket
Peter Mellgren, TMR AB
Per Leander, Länsstyrelsen Hallands län
Inger Olofsson, Vännäs kommun/ Region Västerbotten
Fredrik Bäck, SKR
Britta Lönn, Håll Sverige Rent (talare)
Charlotte Broman, Miljödepartementet (talare)
Anders Bengtsson, Utredare SOU 2020:48 (talare)
Erik Goksøyr, Sotenäs marina återvinningscentral (talare)
Thord Görling, Sotenäs marina återvinningscentral (talare)

Naturvårdsverket

Maria Ohlman, avdelningschef Samhällsavdelningen (ordförande)
Katariina Parker, Avfallsenheten
Christina Anderzén, Återvinningsenheten (antecknande)
Christina Johansson, Hållbarhetsenheten
Åsa Stenmarck, Miljögiftsenheten
Petra Selander, Hållbarhetsenheten
Elisabet Kock, Samhällsekonomenheten
Malin Göransson, Återvinningsenheten

Anteckningar från Avfallsrådets möte den 21 oktober 2020

Välkommen

Maria Ohlman hälsar välkommen till Avfallrådet som för andra gången genomförs helt via länk med temat återvinning.

Bordet runt

Ingen presentation gjordes, deltagarförteckningen skickades istället ut före mötet.

Följande fråga ställdes till rådet via mentimeter:

- Vad ser du fram emot att få veta idag?

Den nationella plastsamordningen och arbetet med scenarier för hållbar plastanvändning

Åsa Stenmarck och Petra Selander, Naturvårdsverket

Åsa Stenmarck berättade om att Naturvårdsverket vid årsskiftet fick i uppdrag att vara plastsamordnande myndighet. Ambitionen är att verka för en hållbar plastanvändning tillsammans med andra aktörer (myndigheter, näringsliv, forskning, kommuner och regioner), man har nu lyssnat in olika aktörer och utifrån detta satt upp mål för samordningen.

Kunskap och erfarenhet går som en röd tråd genom samordningen som ska vara en drivande och samlande kraft med helhetsperspektiv. På detta sätt vill Naturvårdsverket som oberoende aktör sprida trovärdig och faktabaserad information, skapa mötesplatser för erfarenhetsutbyte samt visa på handlingsalternativ.

Åsa berättade också om hur man tänker sig att olika aktörer kan engagera sig i plastsamordningen (arbetsgrupper etc.). Då Petra via mentimeter ställde frågan hur Avfallsrådets ledamöter vill engagera sig i den nationella plastsamordningen, visar svaren på önskemål om en något aktiv roll (rådgivande) och aktiv roll (ta fram kunskap och/eller skapa andra former av aktiviteter).

Naturvårdsverket har också, i samarbete med Material Economics och IVL, tagit fram underlag om olika handlingsalternativ, scenarier, och dess effekter till stöd för beslut och genomförande, vilka också presenterades. Kopplat till detta har flera lösningsstrategier undersökts och hinder kopplade till dessa identifierats.

Det står klart att man inte kan fokusera på en strategi för att lösa problemet. Inom vissa områden krävs också stora utvecklingskliv. Hinder och effektområden för olika handlingsalternativ diskuterades med rådet via mentimeter. Utvalda effektområden är resurssmart användning, råvara med minimal miljöbelastning, kraftigt ökad och högkvalitativ materialåtervinning och bromsa läckage. Avfallsrådet stämde in i att det var relevanta effektområden som valts ut.

För mer information om plastarbetet samt ta del av vår redovisning av Regeringsuppdraget Nationell platsamordning och hur ni kommer i kontakt med oss besök: <http://www.naturvardsverket.se/Amnen/Plast/>

Följande frågor lyftes;

- Kommer färdplanen för hållbar plastanvändning, vara synonym med det förslag som nämns i rapporten från Nordiska ministerrådet om " national plastics management plans"? Här ser man inte ser några motsatsförhållanden.
- Vilken plast som används/får användas grundar sig ju primärt på EU-krav. Kommer ni att identifiera förslag till åtgärder som regeringen sedermera kan driva på EU-nivån? Ja det kommer man göra och ge inspel till regeringen.
- Avseende effektområden, hur kommer minimering och återanvändning in i detta? Det ingår i resurssmart användning.

Se även powerpoint presentationen.

Följande frågor ställdes till rådet via mentimeter:

- Hur vill ni engagera er i nationell platsamordning?
- Är det rätt hinder som lyfts fram?
- Är det rätt effektområden för att bidra till en hållbar plastanvändning?
- Beskriv den viktigaste delen av Nationell platsamordning för att driva frågor mot en hållbar plastanvändning?

Utredningen Skatt på engångsartiklar (SOU 2020:48)

Elisabet Kock, Naturvårdsverket och Anders Bengtsson, särskild utredare SOU 2020:48

Elisabeth Kock berättade om uppdraget om att utreda och lämna förslag på skatt på engångsartiklar. Även utredaren Anders Bengtsson var med för att kunna svara på frågor. En viktig del i utredningen vara att titta på vilka engångsartiklar som skulle vara aktuella för skatt och kriterier för vilka engångsartiklar som skulle analyseras togs fram. Man har också undersökt alternativ till beskattning. Utredningens förslag har remitterats.

Övergripande vägval är att man föreslår ingen generell skatt på alla engångsartiklar och att förslaget endast omfattar engångsartiklar som innehåller plast. Inga differentierade skattesatser utifrån plastråvara föreslås. Utredningen är för återvunnen plast, men pekar på att det inte finns någon gemensam

standard. Detsamma gäller biobaserad och nedbrytbar plast. Avdrag föreslås utifrån hur stor andel plast relativt annat material.

Skatten föreslås tas ut av konsumenterna och införs 2021. Utvärdering föreslås 2 år efter införandet. Syftet med skatten är att ändra ett beteende dvs övergång till flergångs användning. Önskvärda effekter är minskad råvaruförbrukning, klimatpåverkan och nedskräpning. Skatten kan också skapa incitament för teknisk utveckling av nya produkter och tjänster. Offentligfinansiella intäkter beräknas utan beteendeförändring uppgå till cirka 5 miljarder per år. Många aktörer påverkas ex. tillverkare, kaféer, restauranger, butiker, konsumenter och myndigheter (Skatteverket).

Läs mer om utredningens förslag:

<https://www.regeringen.se/remisser/2020/09/remiss-av-sou-202048-skatt-pa-engangsartiklar/>

Följande frågor lyftes;

- Kommer man inte använda aluminium till livsmedelsbehållare istället? Går man på produkter där det finns minskningskrav. Det är en fråga som man bör titta vidare på vilka konsekvenser det ger,
- Vilka kriterier gjorde att det inte föreslås skatt på godis, glass, snackspapper? Godis torde ju vara en väldigt inelastisk vara, dvs. man köper det oavsett. Så det blir ju i så fall en ren fiskal skatt, inte miljöstyrande. Syftet med förslaget är inte att minska efterfrågan på livsmedel.
- Fråga kring tidplanen om medvetandehöjande åtgärder. Utredningen skriver att de flesta åtgärderna ska införas 3 juli 2021 men på Naturvårdsverkets hemsida står att det utökade producentansvaret gällande medvetandehöjande åtgärder ska träda ikraft först januari 2023. Vad gäller? Remissen om utredningen är inte klar.
- Är det inte plast i cigaretter också? Cigaretter är redan beskattat idag.
- PM Valet av förpackningar för skatten sammanfaller med definitionen för serviceförpackningar i plast i producentansvarsförordningen 2018. Har ni använt en annan definition? Sammanfaller skatteobjektet med den som är producent d v s har producentansvar för bl a insamling och återvinning för samma produkter? Definitionen i engångsplastdirektivet har använts. Elisabet och Anders kan kontaktas för vidare dialog.

Se även powerpoint presentationen.

Följande fråga ställdes till rådet via mentimeter:

- Vad tycker ni om förslaget om att införa en skatt på engångsartiklar?

Sommarens skräpmätningar - en del i genomförandet av EU:s engångsplastdirektiv

Britta Lönn, Håll Sverige Rent

Britta Lönn berättade om den nationella skräpmätning som genomfördes i somras, och som ingått i ett kartläggningsuppdrag som Naturvårdsverket fått.

Resultaten från stad- och landsbygdskommuner presenterades gemensamt, då de inte visat på några statistiska skillnader. Mätningen designades för att vara nationell och kan inte brytas ner på kommunnivå. Då behövdes inte lika många mätpunkter i varje kommun, som vid HSRs ordinarie lokala mätningar.

Det är nedskräpningen i kommunernas centralorter längs trottoarer, gågator, gång och cykelbanor som mätts i ett urval av 75 kommuner. Skattningar utifrån mätningarna har gett ett resultat som redovisar nedskräpningen i Sveriges 290 kommuners centralorter. Mätningen har gjorts i både antal och vikt. Resultaten redovisas både inklusive och exklusive tuggummin då alla inte bedöms ha slängts under mätveckan, samtidigt som de påverkar resultatet stort. Även extra tunga föremål exkluderades från resultatet. Städning (natt, tidig morgon), väder och Coronapandemin bedöms ha haft en viss påverkan på resultatet.

Resultaten visar att det vanligaste skräpet, i antal, är fimpar som utgör 62,2 % av totala skräpet, snus 13,7 % och plast 9,3 %. De nationella resultaten stämmer väl överens med HSRs ordinarie mätningar. Tittar man på vikt så sticker glas istället ut.

Läs mer om skräpmätningen på Naturvårdsverkets och Håll Sverige Rents hemsidor:

<https://www.naturvardsverket.se/miljoarbete-i-samhallet/miljoarbete-i-sverige/regeringsuppdrag/redovisade-2020/utoka-kunskapslaget-kring-nedskrapning-i-sverige/>

<https://skola-kommun.hsr.se/statistikportal/nationella-matningar>

Följande frågor lyftes;

- Kunde ni se att plastpåsar minskat jämfört med andra år? Nej, eftersom detta är första gången det genomförs en nationell mätning.

Se även powerpoint presentationen.

Nationella strategin för cirkulär ekonomi med fokus på återvinning

Charlotta Broman, Miljödepartementet

Charlotta Broman berättade om den nationella strategin för cirkulär ekonomi som beslutades i somras och som tar ett samlat och systematiskt grepp kring frågor som Sverige har arbetat med länge. Strategin bygger på en överenskommelse med "januaripartierna". Det finns ett behov att intensifiera arbetet med att skapa förutsättningar för att använda resurser effektivt i giftfria cirkulära flöden och därmed ersätta behovet av jungfruliga material. Förlängs användningsfasen av material och produkter, förlängs värdet på material som brutits och producerats.

I strategin finns fyra fokusområden, med återvinning som ett genomgående tema:

- Hållbar produktion och produktdesign – hur produkten designas skapar möjlighet för hur den kan återvinnas.
- Hållbara sätt att konsumera och använda material, produkter och tjänster.

- Giftfria och cirkulära kretslopp – kunskapen behöver förbättras.
- Främjandeinsatser för näringsliv och andra aktörer genom åtgärder som främjar innovation och cirkulära affärsmodeller. – omfattar bl a innovation och spjutspetsteknik.

Prioriterade strömmar är plast, livsmedel, textil, bygg och fastighetssektorn, inkl. bygg- och rivningsavfall, förnybara och biobaserade råvaror samt innovationskritiska metaller och mineral.

Intensivt arbete pågår just nu med att ta fram handlingsplaner med styrmedel och åtgärder. Den första handlingsplanen ska vara klar innan årsskiftet. Handlingsplanen ger ett generellt och övergripande perspektiv och bör ses som ett startskott för fortsatt arbete.

Följande frågor och kommentarer lyftes;

- De omfattande privata inköpen får inte glömmas bort: Absolut, konsumenten kommer behöva ingå. Viktigt att hållbara val kan göras.
- Saknar läckaget. Det är förståeligt om den inte är ett fokus men det kommer sannolikt alltid finnas ett läckage och det borde finnas strategier för att minska läckaget: Denna fråga hanteras inom strategin i bedömningen av om insamlingssystemen är tillräckliga.
- Kan du säga någonting om regeringskansliets arbete med cirkulär ekonomi i relation till arbetet med cirkulär ekonomi inom Delegationen för cirkulär ekonomi? Delegationen är ett rådgivande organ som ska fånga upp näringslivets synpunkter, och som ska uppmärksamma regeringen på vilka konflikter som finns. Denna har stärkts med ytterligare representanter. De prioriterade strömmarna ingår i uppdraget. Regeringen hoppas få in råd om vad som behöver hända, styrmedel etc. I början av oktober lämnades ett omfattande underlag som delegationen tagit fram. Regeringen behöver förhålla sig till de förslag som kommer in.
- Hur kommer ni konkret att arbeta med frågan om att få in krav om återvunnen råvara vid produktion av nya produkter? Kvotplikt diskuteras ex., och det finns krav på minst 30 % återvunnen råvara i engångsplastdirektivet. Kommissionen har lyft olika förslag. Något man behöver fundera på är för vilka typer av produkter och strömmar detta är lämpligt. Det lyftes att returpapper är ett bra första förslag om ansvaret avskaffas.

Se även powerpoint presentationen.

Aktuellt inom producentansvaren

Malin Göransson, Naturvårdsverket

Malin Göransson presenterade vad som händer inom producentansvaren samt vilka handläggare på Naturvårdsverket som kan kontaktas inom olika områden.

Det finns minimikrav i avfallsdirektivet som alla producentansvar ska uppnå till 2023, vilket innebär att det framöver blir mer likheter mellan olika producentansvar. Distanshandel är en utmaning, då det är svårt att få utländska aktörer att ta sitt ansvar i Sverige. Nya förslag på producentansvar finns inom textil, engångsplastprodukter och fiskeredskap.

Inom producentansvaret för elektronik görs utredning om pantsystem för småelektronik, nya kategorier införs i rapporteringen samt en förnyad attitydundersökning om el och batterier ska göras (senast gjordes 2017). Det pågår också ett regeringsuppdrag om batterianvändning och energilagring. En revidering batteridirektivet är också påbörjad. Avseende producentansvar för bilar och däck inleds revidering av direktivet för uttjänta fordon.

Revidering görs också av förpackningsdirektivets utformningskrav, vilket riktar sig mot överförpackade varor och syftar till att minska mängden förpackningsavfall. Uppskjutna och eventuellt översyn av bestämmelser för insamlingen av förpackning från hushåll. Registreringsskyldighet och tillsynsavgifter för alla producenter av förpackningar från januari 2021. Naturvårdsverket har lämnat remissvar på förslag om upphävande av producentansvaret för returpapper.

Följande frågor och kommentarer lyftes;

- Har du några kommentarer om statistikredovisning och när nya mätpunkter införs? Nya mätpunkter gäller för 2020. Detta kommer att märkas.
- Vore bra om också nedskräpningsperspektivet kommer med i förpackningsdirektivet? Mycket ligger på regeringens bord att ta vidare, däribland denna fråga.

Se även powerpoint presentationen.

Hur kan vi stimulera efterfrågan på återvunnet material?

Viveke Ihd, Återvinningsindustrierna

Viveke Ihd lyfte frågan med ett tredubblat materialuttag sedan 1970, hur ska jordens resurser räcka till? Återvinningsindustrierna (ÅI) representerar de privata avfallsföretagen. Tillsammans med medlemsföretagen driver de företagsforumet Circular Sweden, som har som ett syfte att öka efterfrågan. Ny medlem i forumet är White arkitekter. Att det är lönsamt att cirkulera framgår av en rapport för några år sedan.

Endast 13 % av plasten materialåtervinns idag. Exempel på hinder som lyftes av Viveke var brist på efterfrågan av återvunnet material, avsaknad av incitament för att designa cirkulärt och använda återvunna råvaror, dåligt anpassad insamling samt otydliga tolkningar av regelverk. Viveke lyfte att för att minska hindren krävs att det skapas incitament för mer cirkulär design exempelvis genom att återvunnet material prioriteras inom ekodesigndirektivet. Påpekar att 80 % av miljöpåverkan påverkas i designledet. Hon lyfte också behovet incitament för mer cirkulär upphandling för ökad efterfrågan på cirkulära

produkter. Incitament för ökad återvinning av vissa material kan vara kvotplikt eller återvinningscertifikat. De material där återvinningen fungerar bäst är de med efterfrågan, exempelvis koppar vilket ligger till grund för problematik kring kabelstölder.

Med koppling till mediabevakningen om företaget Think Pink, lyfte hon också problemen med oseriösa aktörer. Bra återvinning kostar pengar, om det är för billigt bör man bli misstänksam. Think Pink genomförde exempelvis tjänster till halva priset jämfört med ÅIs medlemmar. Genom att gå igenom transportörens fakturor kan man få reda på om avfallet blir återvunnet eller ej.

Viveke berättade också om det nya skyltsystem som ÅI har tagit fram för bygg och rivningsavfall och som nu har införts hos deras medlemmar.

Se även powerpoint presentationen.

Följande fråga ställdes till rådet via mentimeter:

- Vilka ekonomiska incitament behövs för att öka efterfrågan på återvunnet material?

Marin plaståtervinning

Erik Goksøyr och Thord Görling, Sotenäs marina återvinningscentral

Erik Goksøyr representerar Sotenäs kommun som driver Sotenäs symbioscentrum. Sotenäs ligger i Smögen med närheten till havet. Här finns Sveriges första och enda marina återvinningscentral som drivs tillsammans med Fiskeriföreningen Norden. Återvinningscentralen öppnades 2018. Fiskeredskap går ofta till deponi och man ser därför en potential i marin återvinning. På återvinningscentralen tar man om hand strandskräp, spöknät och burar samt uttjänata fiskeredskap, även från andra delar av landet. Detta är en skrymmande och komplex fraktion, som ofta blir liggande eller dumpas. 110 ton från hela landet har samlats in i år (21/10). HaV stöttar den nationell insamling sedan ett år tillbaka i förebyggande syfte.

Det som kommer in sorteras för återbruk/återvinning, idag mycket manuell hantering. Personalen är personer i arbetsträning, så även sociala symbiosen är en viktig del i satsningen. Vissa saker kan användas igen och säljas, även för inredning. Man försöker nu också se till så att mer sorterade fraktioner (ex. olika plaster i nät) kan gå till återvinning. Genom en Vinnova testbädd är ambitionen att göra detta från ett problem till möjligheter och tillsammans med RISE kommer man nu testa olika återvinningsprocesser i praktiken.

Se även powerpoint presentationen.

Följande fråga ställdes till rådet via mentimeter:

- Vad krävs för att skapa materialåtervinning av även mindre flöden nationellt?

Mötet avslutas

Maria avslutar mötet. Via mentimeter gavs återkoppling på dagens möte och önskemål inför nästa möte som planeras våren 2021.

Följande frågor ställdes till rådet via mentimeter:

- Det här tar jag med mig från dagens möte?
- Det här vill jag ska finnas med på agendan nästa år?
- Fördelar och nackdelar med att hålla rådsmöte via länk vs live?